

รายงานการประชุมเรื่อง

การประชุมความคืบหน้าของการตรวจวัดระดับน้ำตาลในเลือดด้วยตนเองในผู้ป่วยเบาหวาน

วันพฤหัสบดีที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

ณ ห้องประชุมโครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ

ชั้น ๖ อาคาร ๖ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข จังหวัดนนทบุรี

ผู้เข้าร่วมประชุม

๑. นพ.จักรกริช ไข้วศิริ	ผู้จัดการโครงการกองทุนบริหารจัดการโรคเรื้อรัง
สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สป.สช.)
๒. ศ.พญ.วรรณิ นิธิยานันท์	ราชวิทยาลัยอายุรแพทย์แห่งประเทศไทย
๓. ภญ.กรภัทร ตรีสารศรี	กองควบคุมเครื่องมือแพทย์
๔. อ.พญ. วราลักษณ์ ศรีนนท์ประเสริฐ	หัวหน้าสาขาวิชาอายุรศาสตร์ปจฉิมวัย
๕. พ.อ.หญิงยุพิน เบ็ญจสุรัตน์วงศ์	อายุรแพทย์แผนกต่อมไร้ท่อ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า
๖. คุณพันธ์ทิพย์ ไชยสังข์	ตัวแทนกลุ่มผู้ป่วย
๗. คุณธนพล ดอกแก้ว	ตัวแทนกลุ่มผู้ป่วย
๘. คุณมัลลิกา ลดาวัลย์ ณ อยุธยา	สมาคมอุตสาหกรรมเทคโนโลยีเครื่องมือแพทย์ไทย
๙. คุณจิรบูรณ์ โตสงวน	สมาคมผู้วิจัยและผลิตเภสัชภัณฑ์ (PReMA)
๑๐. คุณธนัชพร จิรภาสกรกุล	สมาคมผู้วิจัยและผลิตเภสัชภัณฑ์ (PReMA)
๑๑. คุณนาตยา สุขวงษ์	สมาคมผู้วิจัยและผลิตเภสัชภัณฑ์ (PReMA)
๑๒. คุณอนุชา บุญตระกูลวัต	สมาคมผู้วิจัยและผลิตเภสัชภัณฑ์ (PReMA)
๑๓. ภก.นิพนธ์ ลิ้มปวีธัญญ์	สมาคมเภสัชกรรมชุมชน
๑๔. ดร.นพ.ยศ ติระวัฒนานนท์	โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ
๑๕. ผศ.ดร.ภญ.มนตรีธรรม์ ถาวรเจริญทรัพย์	โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ
๑๖. ภญ.ปฤษฎรพร กิ่งแก้ว	โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ
๑๗. ภญ.ปริยานุช ดีบุกคำ	โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ

ผู้ไม่ได้เข้าร่วมประชุม

๑. พล.ต.หญิง รศ.อัมพา สุทธิจำรูญ	สมาคมโรคเบาหวานแห่งประเทศไทย
๒. รศ.นพ.ธวัชชัย พีรพัฒน์ดิษฐ์	นายกสมาคมฯ สมาคมต่อมไร้ท่อแห่งประเทศไทย
๓. รศ.ดร.ภก. เนติ สุขสมบูรณ์	อาจารย์ประจำคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

๔. รศ.นพ.วิทยา ศรีดามา

คณะกรรมการบัญชาหลักสาขาต่อมไร้ท่อ

๕. รศ.ดร.ฉัตร ชัยญาคุณาพฤกษ์

อาจารย์ประจำคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

เริ่มประชุมเวลา ๑๓.๐๐ น.

ดร.นพ.ยศ ตีระวัฒนานนท์ ได้กล่าวชี้แจงวัตถุประสงค์ของการประชุมคือเพื่อกำหนดกรอบการวิจัยเรื่องการประเมินความคุ้มค่าของการตรวจวัดระดับน้ำตาลในเลือดด้วยตนเองและขอข้อเสนอแนะต่อโครงงานวิจัยดังกล่าว จากนั้นเกศษกรหญิงปริยานุช ดีบุกคำ นักวิจัยหลักของงานวิจัยนี้นำเสนอการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและการพัฒนาโครงงานวิจัย ซึ่งได้รับข้อเสนอแนะจากที่ประชุมในเรื่องหลักๆ ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ เทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับการประเมินความคุ้มค่า

แนวทางเวชปฏิบัติทั้งไทยและต่างประเทศได้แนะนำให้ผู้ป่วยที่ฉีดอินซูลินทั้งชนิดที่ ๑ และ ๒ ตรวจวัดระดับน้ำตาลในเลือดด้วยตนเองโดยใช้ Self-Monitoring of Blood Glucose (SMBG) อีกทั้งยังมีหลายงานวิจัยรายงานถึงประสิทธิผลของ SMBG ในการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ ๑ และชนิดที่ ๒ ที่ฉีดอินซูลิน สำหรับ Continuous Glucose Monitoring System (CGMS) นั้น มีหลายการศึกษาที่แสดงให้เห็นว่า CGMS มีประสิทธิผลและมีความคุ้มค่ามากกว่าเครื่อง SMBG ในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ ๑ แต่ยังไม่ได้มีข้อเสนอแนะให้ใช้ในผู้ป่วยเบาหวานในประเทศไทย อย่างไรก็ตามผู้ป่วยเบาหวานในประเทศไทยที่มีความจำเป็นดังกล่าว ไม่สามารถเข้าถึงเครื่องมือทั้งจากข้อจำกัดด้านภาระค่าใช้จ่าย การปฏิบัติเป็นที่ไม่เป็นที่แพร่หลาย อีกทั้งผู้กำหนดนโยบายยังขาดข้อมูลเรื่องความคุ้มค่าของเครื่องตรวจวัดระดับน้ำตาลในเลือดด้วยตนเอง ในการควบคุมระดับ HbA1C เพื่อช่วยลดการเกิดภาวะแทรกซ้อนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโรคเบาหวานในระยะยาว ดังนั้นในเบื้องต้น นักวิจัยจึงเสนอให้มีการประเมินความคุ้มค่าของการตรวจวัดระดับน้ำตาลในเลือดด้วยเครื่อง SMBG และ CGMS ในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ ๑ และการตรวจวัดระดับน้ำตาลในเลือดด้วยเครื่อง SMBG ในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ ๒ เปรียบเทียบกับแนวทางการปฏิบัติในปัจจุบัน

ที่ประชุม เสนอให้ประเมินความคุ้มค่าของเครื่องตรวจวัดระดับน้ำตาลในเลือดด้วยเครื่อง SMBG ในผู้ป่วยเบาหวานที่ฉีดอินซูลินทั้งชนิดที่ ๑ และ ชนิดที่ ๒ ก่อนเป็นอันดับแรกเนื่องจากมีความจำเป็นมากกว่าในการให้ผู้กำหนดนโยบายพิจารณาเข้าสู่ชุดสิทธิประโยชน์ อีกทั้งยังไม่มีความจำเป็นที่จะต้องประเมินความคุ้มค่าของ CGMS ในตอนนี้ เนื่องจาก CGMS จะใช้ในกรณีที่ผู้ป่วยเกิดภาวะ hypoglycemia unawareness และในกรณีที่เมื่อผู้ป่วยที่ใช้ SMBG แต่ยังไม่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้ อีกทั้ง CGMS ต้องใช้ร่วมกับ SMBG เพื่อใช้ค่าจาก SMBG ป้อนเข้าเครื่อง CGMS เพื่อบันทึก blood glucose profile

ประเด็นที่ ๒ การวัดประสิทธิผลของเครื่องตรวจวัดระดับน้ำตาลในเลือดด้วยตนเอง

จากการศึกษาของ UKPDS พบว่า “การลดลงของระดับ HbA1C ๑% สามารถลดภาวะแทรกซ้อนต่อหลอดเลือดขนาดเล็กได้ร้อยละ ๓๗ ลดภาวะกล้ามเนื้อหัวใจตายจากการขาดเลือดได้ร้อยละ ๑๔ และลดอัตราการ

ตายที่เกิดจากเบาหวานได้ร้อยละ ๒๑ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ” *ที่ประชุมได้ให้ความเห็นว่าหากคิดความสัมพันธ์ของการลดระดับ HbA1C กับการลดลงของภาวะแทรกซ้อนที่เป็นอัตราส่วนจะไม่เหมาะสม* เนื่องจากมีหลายปัจจัยหลายอย่างที่ทำให้โอกาสการเกิดภาวะแทรกซ้อนต่างกันเช่นระดับ HbA1C เริ่มต้น อีกทั้งโอกาสการเกิดภาวะแทรกซ้อนของโรคเบาหวานทั้งสองชนิดมีความแตกต่างกัน ดังนั้นทีมวิจัยควรทบทวนวรรณกรรมเพิ่มเติม โดยพิจารณาแยกตามอายุและชนิดของผู้ป่วยเบาหวาน (ชนิดที่ ๑ และ ๒ ที่ฉีดอินซูลิน) อย่างไรก็ตามในประเทศไทยยังไม่มีข้อมูลในเรื่องนี้มากนัก ทีมวิจัยจะใช้ข้อมูลงานวิจัยที่เป็นงานวิจัยในแถบเอเชียก่อนงานวิจัยที่เป็นระดับ international โดยจะพิจารณางานวิจัยที่เป็นเชิงทดลอง (experimental study) และเชิงสังเกตการณ์ (observational study) ตามลำดับ

ประเด็นที่ ๓ ตัวแปรอื่นๆ ที่ใช้ในแบบจำลอง

ข้อมูลระดับวิทยา

ที่ประชุมเสนอให้ทางทีมวิจัยปรับค่าข้อมูลผู้ป่วยเบาหวานสะสมเนื่องจากมีจำนวนต่ำกว่าจริง ซึ่งโดยประมาณความชุกของผู้ป่วยเบาหวานคือ ๖.๙ % ดังนั้นเมื่อคุณด้วยประชากรที่มีอายุตั้งแต่ ๒๕ ปีขึ้นไป จะมีผู้ป่วยเบาหวานสะสมทั้งหมดประมาณ ๓ ล้านคน ทั้งนี้จะมีจำนวนผู้ป่วยเบาหวานสะสมที่อยู่ในระบบประมาณร้อยละ ๗๐

ข้อมูลความน่าจะเป็นในการเกิดอาการแทรกซ้อน

สำหรับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความน่าจะเป็นในการเกิดอาการแทรกซ้อนที่เกิดจากโรคเบาหวาน *ที่ประชุมเสนอให้ทางทีมวิจัยใช้ข้อมูลจาก The Diabetes Control and Clinical Trial (DCCT) สำหรับผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ ๑ และจาก The United Kingdom Prospective Diabetes Study (UKPDS) สำหรับผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ ๒ โดย HITAP จะติดต่อผู้เชี่ยวชาญที่พัฒนาทั้งสองแบบจำลองนี้ เพื่อขอข้อเสนอแนะเกี่ยวกับตัวแปรและสมมติฐานที่ใช้ในแบบจำลองให้มีความเหมาะสมมากขึ้น*

ข้อมูลความถี่การตรวจวัดระดับน้ำตาลในเลือดด้วยตนเองที่เหมาะสม

ที่ประชุมเสนอว่าความถี่ในการตรวจวัดระดับน้ำตาลที่ใช้ในแบบจำลองกรณี base case ควรเป็น ๔ ครั้งต่อวันตามมื้ออาหารและก่อนนอน ทั้งผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ ๑ และชนิดที่ ๒ ที่ฉีดอินซูลิน และทำการวิเคราะห์ความไว (sensitivity analysis) แต่โดยทางปฏิบัติแพทย์จะแนะนำให้ผู้ป่วยเบาหวานตรวจอย่างน้อย ๗ ครั้งต่อสัปดาห์เพื่อดู blood glucose pattern

ข้อมูลต้นทุน

แนวทางต่างๆ รวมถึงองค์การอนามัยโลกระบุว่า จะต้องมีการให้คำแนะนำเรื่องทักษะการใช้เครื่องตรวจวัดระดับน้ำตาลในเลือดด้วยตนเอง ความถี่ การแปลผลที่ได้รับรวมถึงการจัดการกับผลที่ได้แก่ผู้ป่วยจึงจะมีประโยชน์

สูงสุด และยังแนะนำว่าต้องมีการประเมินผลทุกๆ ปี (ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญเสนอว่าควรประเมินทุกๆ 3 เดือน) ที่ประชุม จึงเสนอว่านอกเหนือจากการคำนวณต้นทุนโดยคิดจากราคาเครื่องและอุปกรณ์ที่ต้องใช้ร่วมกัน ควรมีการคำนวณต้นทุนที่เกิดขึ้นจากการให้คำแนะนำพิเศษและการประเมินผลประจำปี โดยพิจารณาเพิ่มเติมในส่วนของกรอบมบุคคลากรทางการแพทย์ ค่าเสียโอกาสของบุคลากรและเวลาที่เสียไปในการให้คำแนะนำแก่ผู้ป่วย เป็นต้น เพื่อสามารถใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาบรรจุการอบรมเรื่องเครื่องตรวจน้ำตาลในเลือดเป็นส่วนหนึ่งในหลักสูตรของนักเรียนแพทย์ในอนาคต

เนื่องจากเครื่อง SMBG ที่มีจำหน่ายในประเทศไทยมีหลายรุ่นและมาจากผู้จัดจำหน่ายหลายบริษัท อีกทั้งยังไม่มีข้อมูล specification เทียบกับราคา ดังนั้นเพื่อให้ข้อมูลราคาเครื่องที่เหมาะสมเพื่อนำมาใช้ในแบบจำลอง markov model ทางทีมวิจัยจึงเสนอว่าจะมีการประกวดราคาจากบริษัทที่สนใจเข้าร่วม โดยทีมวิจัยจะขอเวลา ๒-๓ เดือนในการพัฒนาร่าง protocol และการ calibrate เครื่องตรวจน้ำตาล สำหรับเกณฑ์ที่อาจจะนำมาพิจารณาคือ ชนิดของเครื่องมือ ที่ผู้แทนจากทาง PReMA ให้ข้อมูลว่าเครื่อง SMBG หลักๆ มี ๒ ชนิด คือ ระบบ photometric ซึ่งแสงมีผลต่อค่าที่อ่านได้ อีกทั้งการใช้ยังยุ่งยากต้องใช้เทคนิคมากกว่าระบบ biosensor ซึ่งเป็นเครื่องรุ่นใหม่ เกณฑ์อีกประเด็นที่สามารถใช้ได้คือ ISO ซึ่งทาง PReMA จะส่งข้อมูลให้ในภายหลัง อย่างไรก็ตามผู้เชี่ยวชาญหลายท่านมีความกังวลเรื่องการใช้ข้อมูล ISO เพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้คำแนะนำว่า ทาง โรงพยาบาลศิริราชได้เริ่มทำการศึกษาปัญหาการใช้เครื่องและ strips ดังนั้นทีมวิจัยจะไปทำการทบทวนวรรณกรรมเพื่อกำหนด protocol ต่อไป

สำหรับกระบวนการในเบื้องต้นคือ ทางทีมวิจัยจะขอความร่วมมือทาง PReMA และ TPMA เสนอราคา พร้อมส่งเครื่องมา ๒-๓ lots โดยทางทีมวิจัยจะนำไปส่งตรวจค่าความถูกต้อง (accuracy) และความแม่นยำ (precision) เทียบราคา (ราคาเฉลี่ยของเครื่องที่มีค่าเบี่ยงเบนไปจากความเป็นจริงอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ) โดยทางทีมวิจัยจะขอรับรองว่าจะไม่ระบุว่าเป็นบริษัทใดเสนอราคามา แต่จะระบุเป็นบริษัท A B C หรือ D เป็นต้น อย่างไรก็ตามเมื่อสิ้นสุดการประกวดราคาและการ calibrate เครื่องมือ ทีมวิจัยจะเปิดเผยข้อมูลในรายละเอียดแก่สปสข. เท่านั้น เพื่อให้สปสข.นำไปใช้ในการพิจารณาในกรณีที่มีการนำเครื่อง SMBG เข้าสู่ชุดสิทธิประโยชน์ตามกระบวนการของสปสข.ต่อไป ในระหว่างนี้ทีมวิจัยได้ขอความร่วมมือจากผู้แทนจาก PReMA และ TPMA ไปสื่อสารระหว่างองค์กรที่จัดจำหน่ายเครื่อง แล้วแสดงความจำนงในการเข้าร่วมการ calibrate เครื่อง

ภายหลังการประชุม ทางทีมวิจัยจะจัดประชุมร่วมกับกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กองควบคุมเครื่องมือแพทย์ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) สมาคมอุตสาหกรรมเทคโนโลยีเครื่องมือแพทย์ไทย (TPMA) และ PReMA เรื่องการ calibrate เครื่องมือ SMBG โดยทีมวิจัยจะเชิญผู้แทนจากกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์และกองควบคุมเครื่องมือแพทย์ (อย.) ที่กำลังทำการศึกษาค่าที่เบี่ยงเบนจากค่าที่ยอมรับได้ว่าควรเป็นเท่าใด พร้อมกำหนดว่าต้องทำการ calibrate เครื่องเป็นระยะ เพื่อนำเสนอแนวทางการ

calibrate เครื่องมือที่เป็นสากล พร้อมทั้งประชุมเพื่อชี้แจงแนวทางการประกวดราคาเครื่องตรวจวัดระดับน้ำตาลในเลือดด้วยตนเอง ภายในเดือนมีนาคม และทางทีมวิจัยจะลงพื้นที่เก็บข้อมูลค่าเสียโอกาสของบุคลากร และเวลาที่เสียไปในการให้คำแนะนำการใช้เครื่องตรวจวัดระดับน้ำตาลในเลือดแก่ผู้ป่วย สำหรับการประชุม เพื่อนำเสนอผลการวิจัยเบื้องต้นจะจัดขึ้นอีกครั้งในอีก ๖ เดือนข้างหน้าและอาจเชิญผู้เชี่ยวชาญจาก ออสเตรเลียมาเล่าถึงการแจกเครื่อง SMBG พร้อม strip ในผู้ป่วยเบาหวาน ทั้งนี้กระบวนการวิจัยทั้งหมดทาง ทีมวิจัยคาดว่าจะเสร็จสิ้นภายใน ๙ - ๑๒ เดือน

ปิดประชุมเวลา ๑๕.๐๐ น.

.....
ภญ.ปริญานุช ดีบุกคำ
ผู้จัดบันทึกการประชุม